

SVĚDOMÍ

Příloha orgánu ČSFR "Československá cesta" - říjen 1988

Masarykův poměr k dělnické třídě

Bojovali proti znárodnění

Literatura faktu

Boj o vybudování strany nového typu

Jde o Junáka

Další filmový úspěch

Edice k ohlasu Říjnové revoluce v Československu

Dokumentační středisko nezávislé literatury

Revoluce a historie

kaplan hejzlar liehm prečan bartošek
napsali, řekli kdysi, včera a ...

bez komentáře

A F O R I S M Y

Kdyby stačila jen ohebná páteř, pak by měly cirkusy po starosti, kde sehnat lidi.

F. Vaněček
Rudé právo, 29.8.1965

Za procesu se Slánským a spol. byl Liehm reportérem v soudní síni. Ve spílání obžalovaným překonával dokonce Ivana Skálu v Rudém právu. Nyní je Liehm opět expertem. Posuzuje práce demokratických žurnalistů.

Jaroslav Dresler, Mnichov

Přejeme exkluzivní skupině bývalých prominentů strany a vlády svobodu, již se nyní na Západě těší, třebaže ji kdysi doma nepopřávali ostatním. Jenže nemluví vždycky - připadá mi, že stále mín a mín - za nás.

Miloš Suchma, Kanada

S pečetí zrady,
zklamaní a zkyslí,
čekáte, až vám srdce zpráchníví ...
takový trest si nikdo nevymyslí,
k jakému jste se odsoudili vy!

Pavel Kohout, Vídeň

Nemohu souhlasit, že otiskujete články a úvahy soudruhů, kteří donutili mou rodinu a rodiny mnoha mých přátel opustit svou vlast a žít v emigraci. Avšak i tito soudruzí opustili vlast a odešli na ten "hnusný, kapitalistický západ", kde opět píšou své politické úvahy.

Ludmila Čáchová, Zürich

Zdeněk Hejzlar - 45 předseda Čs. svazu mládeže, provedl likvidaci skautského hnutí včetně katolických skautů. Za únorového puče 1948 člen akčního výboru Národní fronty za ČSM. Má spoluzodpovědnost, zejména s Jiřím Pelikánem, za čistky na vysokých školách.

Bylo to již od samého vzniku první republiky v roce 1918. Buržoazie vynesla na nejvyšší místo Masaryka, protože v jejím zájmu vynaložil již za hranicemi veskeré úsilí, aby byla zbrzděna hnutí dělnických mas u nás. A při začátcích vývoje první republiky udělal vše, co bylo v jeho silách, pro záchranu buržoazie. Celá jeho politika, spolu s politikou pravicových socialistů, se stala největším pomocníkem a přímým zachránce buržoazie.

Bylo to především v době, kdy pracující lid žádal socialisaci dolů, velkých fabrik a parcelaci velkostatků. Na tyto spravedlivé požadavky odpovídal Masaryk tím, že špinil sovětské Rusko, tvrdil, že je to špatný vzor, který brý ne lze u nás uplatnit. Ve svých přednáškách a projevech mluvil o nezávidlanosti českých dělníků, o jejich zlostalosti, že nejsou schopni hospodářit v národních lovnářích.

Když pak revoluční hnutí dělníků a rolníků nepochybovalo a v roce 1919 se ve volbách projevila vůle lidu jít k socialismu, začal Masaryk jinou taktiku. Pověřil praviceového zrádce, sociálního demokrata Tusara sestavením nové vlády. Dobře věděl, že si tím zavazuje praviceové sociální demokraty, kteří za svou účast ve vládě nedovolí provést akce, namířené proti buržoazii. Kapitalisté tak měli Masarykovou taktiku zajištěno, že se socialisace nebudou provádět. To později potvrdil i sám Dr Preiss, jak ukazuje jeden z dopisů, uveřejněných v knize »Dokumenty o

Masarykův poměr k dělnické třídě

(Ke knize Dokumenty o protidělné a protinárodní politice Masaryka.)

protidělné a protinárodní politice Masaryka, v němž Dr Preiss vyjadřuje Masarykovi za tyto jeho zásluhy nesmírný dík a pochvalu.

Masaryk si byl však v té době také vědom, že bude muset proti stále rostoucímu revolučnímu vystupování proletariátu směřit všechny síly buržoazie. Proto navazuje jednání s německými fabrikanty a vyjednává dokonce s největším nepřitelem dělníků, sudetoněmeckým fabrikantem Liebigem.

A tak vidíme, že v této době vystupuje Masaryk jako organizátor protidělnické fronty buržoazie s praviceovými sociálními demokraty. Sám řídí pak otevřený útok proti revolučnímu dělnictvu. Aby mohl tuto úlohu splnit ve věš apokynosti kapitalistů, požádal o rozšíření svých presidentských práv. Slo zejména o právo odvolávat a jmenovat předsedu vlády. Dělal to proto, aby mohl pak do historie svého úřadování napsat nejhusnějši kapitolu svého předsetování: provokace s boj proti revolučnímu dělnictvu v roce 1920.

Ano, v roce 1920 se ukázala nejjasnější skutečná úloha Masaryka, agenta amerických imperialistů. Revoluční hnutí proletariátu tehdy stále rostlo, zejména na začátku roku 1920. V boji proti němu používala buržoazie za úzké spolupráce praviceových sociálních

demokratů taktiku, narysovanou Masarykem. Byla to politika lavitování, vládní mas planými sliby. Sám Masaryk pak dal v rozhodnou dobu pokyn k zahájení generálního útoku proti dělnictvu.

Na tajné schůzce představitelů české a německé sociálně demokratické pravice v Hlubosí (jak to potvrzje dokument číslo 15) byl dohodnut celý plán tohoto generálního útoku. To byla především demise Tusarovy vlády a pokyn pro další boj proti dělníkům a rolníkům pod vedením policejního presidenta a pak předsedy úřednické vlády Černého.

Jmenování Černého vlády, jak je poznamenává sám Masaryk, mělo ten význam, aby se uvolnily ruce sociálně demokratickým zrádcům pro boj s levicei. Masaryk se tu znovu ukázal jako zákeřný nepřítel dělnické třídy, jako organizátor tažení proti ní, jako mobilisátor všech nejreaktějších sil v jednotnou protidělnickou frontu. Jako skutečný sluha buržoazie. Splnil tady úkol Scheidemanna, protože v krvi dělníků ztopil jejich boj a zachránil buržoazii. Nic nemůže vyvrátit tato fakta, která odhalují Masaryka jako nejuhálnějšího nepřitele dělnické třídy a revoluce. A tak se stal Masaryk katem revolučních snah dělnictva v roce 1920. Počázkou generální stávký připravil začátek ce-

lého utrpení dělníků v první republice. Celá řada dokumentů dokazuje, jak jednal s českou a německou buržoazií o útoku na životní úroveň dělnické třídy, což odůvodňoval, jako jedině východisko ze špatného postavení našeho průmyslu.

Toho jeho jednání nemá ptace nic společného s legendami o tom, že Masaryk se zastával dělníků, že znal jejich potřeby. Inak by nemohl fici (potvrzuje to dokument 24), že bude nutno přikročit ke snížení mezd a současně dávat pokyn kapitalistům, jak útočit proti nespokojenosti dělnictva. Tak skutečně vypadal Masaryk. Řadil snad někdy dělnické třídy, jak má vést boj za vyšší životní úroveň, jak vyřešit otázku jejich mezd? Nikdy ne! Byla to jediná Komunistická strana Československa, která organizovala naši dělníckou třídu do boje proti kapitalistům, za dělnická práva, za vyšší mzdy.

V pravém světle nám také ukazuje Masaryka dokument č. 42, v němž Masaryk dává tajný pokyn, aby byl na žádost Hampla dány peníze německým sociálním demokratům k úspěšnému boji proti komunistům. To byla první příprava na nástup Heutleina. Proto jim dal Masaryk peníze, proto je podporil. Masaryk si ostatně nikdy nedal ujít příležitost k boji proti komunismu. Ať již to bylo proti sovělům v Rusku,

nebo později v Maďarsku. Ochetně proti nim posílá krváčet syny naší vlasti.

Pod Masarykovým vedením se organizovaly všechny protidělné a protirevoluční síly, organizovala se česká, slovenská, německá, maďarská a sionistická buržoazie proti českému revolučnímu hnutí. Za Masarykova presidentování byla střílena do dělníků a zrádní revoluční bojovníci. Na jeho hlavu padá odpovědnost za zastřelení dělníky a rolníky, za desetitisíce povdvyžených děl, tisíce a statisíce hladem zubožených lidí. Na jeho zodpovědnost také padají všechny rozpory mezi Čechy a Slováky, protože dovolil koloniálnímařskou politiku na Slovensku. Pod jeho adresou jsou napsána všechna a cílní jména zubožených lidí, všechna oněření, zákony, nařízení, které v první republice byly namířeny proti dělníckým a rolníckým. On za ně nes plnou zodpovědnost.

Masaryk nikdy nešel s dělnickou třídou. To vše, co bylo kolem něho jako gloriola, zastánce práv dělnické třídy vytvořeno, byly jenom legendy a cílních demokratů a politiků buržoazie. Masaryk nikdy neměl dobrý úmysl s pracujícími lidem. Jeho politika: zlá k zubožení a zaprodání národa. Musela bezpodmiěněně skončit Mnichem. Jim byla cesta k prodání Československa naší a západní buržoazii začata s Benešem dokončena.

(Přednášky soudruha Kapizana v KPaS.)

O úloze pravicových sociálně demokratických vůdců v Pardubickém kraji při znárodnění průmyslu.

Historie dělnického hnutí přináší bohatství příkladů o tom, jak se kapitalisté snaží v těžkých situacích zachránit své hospodářské pozice. Používali manévry od krásných slibů přes vytváření „znárodnovacích“ komisí až ke státnímu výkupu průmyslu. Ale bez svých spojenců ze řad socialistických vůdců by se jim nepodařilo tyto manévry uskutečnit. Tak pravicoví socialisté zachraňovali buržoasii.

Téměř ničím novým nepřispěla československá sociální demokracie, když po roce 1918 musela vtěsnat znárodnění do svého programu a vytvořit dokonce parlamentní komisi pro socialisaci. Osudem těchto komisí bývalo, že znárodnění nejdříve oddalovaly, aby jej nakonec utopily v úvahách dvorních byrokratů. Takový konec zažila i komise po roce 1918.

Přes to jako něco nového působilo právě to, že sociální demokracie svoje manévry připravovala a uskutečňovala po Velké říjnové socialistické revoluci, v době jejího bezprostředního vlivu na revoluční hnutí. Dříve totiž postačilo o znárodnění mluvit, vyhrožovat jím, ale ani trochu nepomyslet na jeho uskutečnění. Avšak nyní se socialisace stala skutkem v Rusku a příklad bolševiků elektrisoval Evropu. K zamezení revolučních snah dosavadní sliby již nestačily. Musely se zmnožit novým zdůvodněním, dalšími sliby a lavirováním. Sociální demokracie rozšiřovala svůj již bohatý rejstřík klamání a zrady dělnické třídy, při čemž ji pomáhal i ideolog české buržoasie Masaryk. Vedle slibů o socialisaci a vytvoření socialisační komise se rodí v soc. demokratické propagandě „argumenty“ proti znárodnění. Mezi ně patří i to, že prý u nás není vyspělá dělnická třída, aby mohla řídit výrobu, nebo že nebudeme socialisovat zničené podniky a počkáme, až je kapitalisté vybudují a podobně.

Takové názory vyústily v pomalý ústup, končící definitivním odtoubením znárodnění, neboť buržoasie si zatím upevnila své pozice natolik, aby mohla skoncovat s danými slibů.

Celá poválečná sociálnědemokratická komedie se znárodněním průmyslu mířila k jednomu cíli: utišit revolučnost dělnictva a zachránit buržoasní panství. Heslo znárodnění se stalo v rukou pravicových socialistických vůdců nástrojem proti dělnické třídě a jejímu zápasu a působilo jako bariéra proti mohutnému vlivu Velké říjnové socialistické revoluce.

Skutečnost z roku 1945 byla obžalobou zrady sociální demokracie z roku 1918.

Úsilí sociálnědemokratických pravicových vůdců v našem kraji směřovalo k dosažení těchto cílů: zastavit znárodnění v rozsahu z roku 1945 a dále neznárodnět, zachránit před znárodněním vše, co je jen trochu možné, a pomoci iž postiženým fabrikantům.

K uskutečnění svých záměrů vyrukovali brzo do boje, který prostupuje celým obdobím 1945 až 1948. V něm se opět osvědčili pravicoví vůdcové sociální demokracie jako obratní advokáti buržoasie.

Vedení sociální demokracie nezůstalo u theoretických úvah a politických hesel. Naopak, brzo přešlo ke skutečnému zápasu. K frontálnímu útoku proti znárodnění nebylo v zemi sil a proto organizují dílčí boje. Řídí se heslem: Zachraň, co se dá, vyrukovali jako obhájci „nezadatelných práv buržoasie“. Při tom neopomněli zdůrazňovat, že vždy hájili právní řád a dodržovali zákony, o čemž nikdo nepochyboval, neboť již v buržoasní republice dodržovali buržoasní zákony a stali se jejich nejuživějšími ochránci. Po válce posvátně střežili ty zákony, které jenom trochu mohly sloužit buržoasii.

Jedině komunistická strana v čele dělnické třídy a všech pracujících neustále bojovala za spravedlivé požadavky, jakým znárodnění skutečně bylo.

Pod heslem „Dodržovat zákony“ se pravicoví socialisté seskupovali k boji. Vyjadřovali v něm, jakož i v celé politické činnosti, strach z revolučnosti lidu a citelnou pozornost k tomu, aby nebylo křivděno buržoasii. Snažili se především izolovat dělníky od těchto zápasů. Rozdávali jim rady, aby nebojovali a vše přenechali k vyřešení parlamentu.

Na které straně stáli?

U mnohých se naskytá otázka, na které straně stáli pravicoví sociální demokraté? Jejich odpověď by zněla: na straně práva a zákonů. Skutečnost však byla jiná. Stáli na straně buržoasie. Na straně poražených a jejich obhajobě přisoudili právní fasádu. Právo, které chtěli chránit, stavěli proti lidu, proti dělnické třídě. Skutečnost potvrdila, že byli na druhé protilidové straně barikády.

Svou úlohu ochránce postižených plnili pravicoví funkcionáři sociální demokracie se skutečným zanicením. Proto si také vysloužili jejich lásku a úctu. Při poskytování pomoci postiženým fabrikantům nedbali zákonů a obcházeli je. A tak jejich heslo o právním pořádku a zákonitosti v republice sloužilo pouze kapitalistům a dopadalo na dělníky.

Nevěřili v sílu lidu, ale v únoru 1948 ji sami poznali. Další znárodnění, přes jejich urputný zápas, bylo provedeno. V našem kraji se tím změnilo vlastnictví průmyslu. V roce 1945 zabíral znárodněný průmysl 54% všeho průmyslu, po únoru 1948 potom již 92%.

Spravedlivá věc zvítězila.

Literatura faktu:

KAPLAN, Karel: *Poválečné Československo 1945-48. Národy a hranice 1 vyd.* — Kniha, která nám dosud chyběla, poválečné dějiny zajímavě napsané, o odsunu, problémy s Maďary, Poláky i Rusy. Autor, politický historik zaměřený hlavně na padesátá léta, žije v Mnichově. *Národní politika* 1985. 245 str., bibliografie Kart., menší formát DM 19.- USD 8.-

Od Karla Kaplana vyšlo německy **Das verhängnisvolle Bündnis.** Zničení Čes. sociální demokracie komunisty. Wuppertal 1984. 280 str. DM 24.- USD 9.50

Die politischen Prozesse in der Tschechoslowakei 1945-54. München 1986. 240 str. DM 68.- USD 28

KAPLAN, Karel a HEJL, Vilém: *Zpráva o organizovaném násilí.* Kniha o metodách Státní bezpečnosti a justice s jmény osob, agentů, konfidentů a denunciantů. Toronto. 68 Publ. — vyjde. DM 29.- USD 12

Právo lidu 1/86

BOJO VYBUDOVÁNÍ STRANY NOVÉHO TYPU

Velké říjnové socialistická revoluce zapůsobila jako blesk do života naší země. Rakousko—Uhersko se počalo hroutit.

Silný ohlas měla Říjnová revoluce i v našem kraji. Projevili se již v posledním roce války. Boje lidu proti drahotě a válce nesmírně vzrostly a později se přeměnily v zápas za samostatnou a socialistickou republiku, což pronikalo již 14. říjnem a vyvrcholilo 28. říjnem.

V červnu 1918 došlo k demonstraci v Pardubicích. Pracující se stétli s rozkládající se státní mocí. Těto demonstraci předcházely ve všech městech projevy k 1. máji, které dávaly směr k dalším mohutnějším bojům za národní a socialistickou republiku v příštím období.

Vliv Velké říjnové revoluce se výrazně projevil v generální stávce 14. října 1918 v boji o socialistický charakter republiky. 14. říjen ukázal jednotnost a sílu dělnické třídy, její rozhodnost v boji za sociální a národní nezávislost. Proto se požadavky vytvoření socialistického státu, proklamované v resoluci Socialistické rady, setkala s velikým ohlasem. Ale i přes to už v průběhu stávky a ještě více po ní se ukázala kolísavost sociálně demokratických vůdců a jejich nepostátá zauradnost české buržoazii. To mělo neblahý vliv na průběh boje a další jeho rozmach.

Události 14. října byly předehrou 28. října 1918, který byl výrazem a důsledkem boje pracujících naší země pod vlivem vítězné říjnové revoluce. A tak v bez říjnové revoluce by nebylo svobodného Československa.

Vznik Československé republiky však nepřinesl skutečnou svobodu a blahobyt pracujícímu lidu. oně vlastně nemohly být cílem společného boje.

BOJ POKRACUJE DÁLE

Zrádní socialističtí vůdčové zachránili svou politickou buržoazii před porážkou. Dosud ještě ne

bylo rozhodnuto, kdo skutečně bude v republice vládnout. Buržoazie, která se vyhlásila zradou a hanebností socialistických vůdců k moci, neseděla dožad pavně. Stále silně odpor pracujících, kteří po příkladu sovětských dělníků a rolníků bojovali proti buržoazii za novou, vsuktku socialistickou republiku.

Bojem o charakter republiky, o to, kdo bude v republice vládnout, zda to bude republika socialistická, nebo buržoazní, je vyplněno období let 1918—1920. Toto období je prochnuto charakteristickými rysy, jež se projeví jako:

1. Neustálý růst intrik, slibů ústupků a poduků buržoazie, zaměřených k tomu, aby bylo oslabeno dělnické hnutí, aby byla aržena revolučnost a byli izolováni dělnici od pracujících rolníků. Později, když se buržoazii podařilo upevnit alespoň trochu své pozice, přechází k útokům a provokacím proti dělnickému hnutí, jehož boj vrcholil v generální stávce v prosinci roku 1920.

2. Stále se projevuje zrada a zaprodanost pracícových vůdců sociální demokracie, kteří se stali spolu s policií hlavní oporou a zchráncem buržoazie. Jejich okolem bylo rozbit dělnické hnutí, zastavit pronikání komunistických idejí mezi dělníky a rolníky. Tento zápas se zvláště silně projevval uvnitř sociální demokracie. Okolem pracícových vůdců také bylo držet stranu pod svým vlivem a v krajině připadé stranu rozštěpit. Přes všechny snahy těchto zrádců a přes pomoc jejich chlebočardé výsledky nebyly takové, jaké očekávali.

3. Nezděritelně rychle roslí vliv a síla dělnické hnutí, ovlivněného socialistickými myšlenkami ruských bolševiků. Síla sociální demokracie několikrát násobně vzrostla, strana získala velkou volební vítězství, která potvrdila její vedoucí postavení v republice. Uvnitř strany se rozrůstalo

revoluční levicové křídlo tak, že ovládlo téměř celou stranu a pravícovi zrádci zůstali nakonec izolováni. Přes tyto úspěchy se právě v levici projevvaly některé chyby v uplatňování revoluční taktiky dělnického hnutí.

VÝZNAMNÁ OLHOA NAŠEHO KRAJE

V procesu boje o charakter republiky má i dělnické hnutí v našem kraji své významné místo.

Ve všech velkých městech kraje proběhaly silné demonstrace proti hladu, proti keřadám, za sociální podniků. Demonstracemi byl zejména naplněn rok 1919. Při demonstraci v Časlavi v lednu povolala buržoazie ke své ochraně vojsko neboť čáslavská posádka se připojila k demonstrantům. V dubnu byla demonstrace v Pardubicích, později v České Třebové, v Chotěboři i v jiných městech s různými výsledky. V podstatě si pracující vynucovali ústupky od řádů v Pardubicích a lid vymutil dělnické komise, které provedly prohlídky u keřad. V Chotěboři jménem sdělnického zákona odsoudili před tvář demonstrantů zřabovavého inspektora Vlka.

Tyto demonstrace potvrdily nejen velkou aktivitu lidu, ale dokázaly i zradu pracícových vůdců, kteří nejen proti demonstracím vystupovali ale organizovali proti demonstrantům zásahy policie a vojska. Vážným nedostatkem těchto bojů bylo, že nepřekročily v politický boj, pouze v nepatrné míře překročily demonstrace rámeč hospodářského boje. Chyběla zkušenost revoluční strany nového typu, chyběla komunistická strana, která by vedla revoluční boj dělnictva a všech pracíctví.

Restoucí síla a aktivita dělnické třídy se výrazně projevila ve volbách v roce 1919 a v průvodech 1. máje 1920. Výsledky voleb v našem kraji ohromily. Zvláště sociální demokracie i přes značný vliv agrárníků a klerikálů. Sociální

demokracie přes zuřivé útlaky nepřátel své vítězství. V obecních volbách v Dašických získal z 1172 hlasů 447, v Chotěboři z 2240 hlasů 617. V jiných městech bylo vítězství podobné i z vesnicích sociální demokracie své pozice posílila. O rok později, v parlamentních volbách, i když se v nich projevil již nesouhlas s politikou pracícových vůdců, byly úspěchy stejné radostné. V našem kraji získala sociální demokracie 53.664 hlasů, agrárníci 47.371 hlasů a lidovci 29.436 hlasů. Sociální demokracie byla tedy i v našem kraji nejsilnější stranou.

Volební vítězství v roce 1919 zrodilo mnohých nových sociálně demokratických starostů. Pracícoví vůdčové měli však z vítězství větší strach než buržoazie. Snažili se kvapem získat nové starosty na svou stranu, do vůdčů zavazet. Směřeno pře vyjádřili známý Vácha, sociálně demokratický starosta města Pardubic, který ve své útržničce řekl pravil: „Sledujeme zásadu, aby obyč se nestala domňnou jedné politické strany, nabe třídy obyvatelstva, spoléháme na spoučinnost a odáváme ruku ke klidnému spoluzití.“

LID ŽÁDAL SOCIALISACI

Stejně ohromující svou velikostí a silou byl i májové demonstrace v letech 1919 a 1920. Dleko silněji pronikaly bojem proti hladu a keřadům požadavky socialisace zvodí přechodu podniků do správy závodních výborů. Májové demonstrace ukázaly, že dělnická třída je ohromnou silou, silou rozhodující.

Toto hnutí bylo ještě zesíleno neapokojeností rolnictva. Výrazně se to projevilo v prosazování rolnických požadavků v programu jednotlivých stran. Na příklad rolnici vysokomytáckého okresu na své konferenci přijeli resoluci, v níž byly také tyto požadavky:

řítina na okamžitým zasedou všech dvorů Nam-Tudských, Kinského, Aspergera, Sternberka Práche a dvorů biskupských v Chrástě. Zároveň se všemi doklady leží již na pozemkovém právu. Nechtě jsou zabrány veškeré církevní majetky, které dosud jako ve všechých jsou ponechány v rukou nepřátel svobodného státu. . .
Věrně na rychlém znárodnění dole a velkých bídně se zastoupění menšin.

Kategorické požadavky rolníků donutily náctě strany, že počaly koketovat a provedením pozemkové reformy.

TŘÍDENÍ SMĚRU V SOCIÁLNÍ DEMOKRACII

Silně vnitřní i mezinárodní procesy ovlivnily i život a vnitřní život sociálně demokratické strany. Zmohomohobol se počet členů, rozšířily se její posily na venecí, odborové organizace zůstaly, ale na druhé straně pronikali do strany příslušníci maloburžoosních vrstev, což mělo vliv na její politiku. Uvnitř docházelo k třídnímu rozdělení na dvě křídla, levic a pravici. Levic, s jejichž požadavky souhlasila část většiny členů, vyjadřovala nespokojenost a politickou spolupráce a buržoosii, kterou provádějí masové vůdové. Chtěli politiku takovou, jakou stábi ruši boletě. Žádala znárodnění továren a pozemkovou reformu.

Pravice, která měla ve vedení většinu, prováděla politiku zachrány buržoosie, politiku protiburžoosní.

Taková situace byla i v našem kraji. V čele pravice, její byla dobře organizována, stáli Vácha, Křeh, Káček, Hnat a jiní. Levicé u nás dosud slovně nebyla, projevovala se spíše jako síla odporu proti politice pravice vůdů a jejich funkcí. Teprve po vystoupení levic před XIII. sjezdem v Praze vedlo i u nás i domovní levicé. První otevřené střetnutí a prci bylo v přípravě XIII. sjezdu.

Pravice se snažila prosadit své delegáty, když navrhla plán s odložením sjezdu. Při volbě delegátů zvítězila však levicé. Její delegát měli být hají levicové stanovisko a tak ještě před začátkem diskuse levicé rozhodující vliv ve straně

v kraji. Svolala v Pardubicích konferenci, která odsoudila zákeř sjezdu a politiku pravice vůdů.

Levicé po XIII. sjezdu své postavení upevnily, stála nyní v čele strany. Přes odpor pravice vůdů vykonáho výboru kraje, který neuznal platnosť XIII. sjezdu, svolali novou konferenci. Na té byla pravice prohlášena mimo stranu, schválen XIII. sjezd a svolán sjezd župní. Toto rozhodnutí omdlilo Východočeský obzor zveřejnit, proto vedení levicé rozhodlo o vydávání vlastního časopisu. Rudého východu.

XIII. sjezd se setkal mezi pracujícími s neprostými souhlasem. Také župní sjezd 31. října 1920 tento souhlas potvrdil a vyzval k jednotě sociálně demokratické strany. Prohlásil akci mas a několik parlamentní boj za hlavní součást boje dělnické třídy. Programové prohlášení obsahovalo neurčitě představy o přechodu k diktatuře proletariátu přes zřizování dělnických rad. K programu levicé se přihlásily všechny okresní výbory.

Zatím pravice připravovala svůj strusksjezd. Zůstala jako generálka bez vojska. Osm bývalých členů krajského výboru zvolilo na sjezd čtyři delegáty, v Poličce na okresní konferenci zvolilo osm lidí jednoho delegáta. Na ostatních konferencích pravice to bylo podobné.

PROSINCOVÁ GENERÁLNÍ STÁVKA 1920

Boj o charakter republiky se rozhodl v prosincové generální stávce. Československá buržoosie za vedení Masaryka a za podpory pravice sociální demokracie, vycitila upevnění svých posil a odvíl revoluci viny a přistoupila k otevřenému střetnutí s revolučním hnutím. Podmínkou byl rozkol v sociální demokracii, který provedl pravice vůdové a prohlášení slibů pozemkové reformy, aby došlo k izolaci dělnictva od rolníků. Záminkou střetnutí bylo zabránění Lidového domu pravice, na které levicé odpověděla generální stávkou, jež zahojela po celé republice. V našem kraji zachvátila pouze některá města, ale silně proběhla v Pardubicích, Heřmanově Městci a Chotěboři. V Pardubicích zastavily 10. XII. 1920 práci vse-

clmy továrny ve 14 hodin. Několik stávkokazů v Pevkoproce bylo odpoledne donuceno opustit práci. V čele stáli Akční výbor dělnictva, který se snažil vydat letáky a požadavky levicé. Zášahem hejtmana letáky s tiskárnou nevyšly. Fabrikanti ze strachu volali o pomoc. Proto již 13. prosince, kdy se mezi pracujícími projevil požadavky zabírání závodů, obsadilo továrny vojsko a městem procházelo četnictvo.

Daleko širší rozsah měla stávka v Heřmanově Městci, kde se podařilo zorganizovat úplnou stávku i v okolí. Stávku řídila levicé, které vytvořila požadavky, zejména převzít závody do rukou dělnických výborů. Na podporu přicházeli dělnici z okolí. Neostatkem však bylo, že byla stávka izolována od ostatních měst okresu i kraje. Mimo to se projevilo slabé vedení a bezradnost krajského výboru levicé, který se soustředil jen na Pardubice a neřídil kraj. Také nejednotnost ve výboru a izolovanost stávků působila na třídní názor o dalším osudu stávků. Přes to připravili stávku již těžkou chvíli buržoosie v celém okrese, která poslala k potlačení stávků množství vojska.

V Chotěboři a okolí se připojili ke stávce i zemědělníci dělnici. Žádali převzetí statků do rukou revolučních rad, o jejichž vyhlášení se uvažovalo.

Generální stávka byla porážena, československá buržoosie na dvoacet let zvítězila. K porážce přispěla hlavně zrada pravice vůdů sociální demokracie. Buržoosie zahájila masové zatýkáni.

Byla to velká škola pro dělnickou třídu. Příčiny porážky byly především v tom, že chyběla marxistická strana, která by správně uplatňovala revoluční taktiku. Levicé se dopustila řady chyb, nedošlo ke spojením bojů dělníků s rolníckým bojem, výhodnou dobu střetnutí si určila buržoosie, mnozí levicé, nedržela centrální řízení ve svých rukou, vydávala hesla k boji jen pro úzký okruh dělnické třídy a nedovedla správně obhájit situaci. Porážka ukázala, že je nutná neoprosto se rozzejít se sociálně demokratickou stranou a vytvořit skutečně revoluční stranu komunistickou.

KE VZNIKU KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

Vedení marxistické levicé rozhodlo o zahájení diskuse k 21 podmínkám Komunistické internacionály, o vstupu do Komunistické internacionály. Již 14. ledna 1921 přináší Rudý východ výzvu k vykonání výboru pardubické župy Čs. sociální demokracie k zahájení této diskuse.

Organisace v celém kraji se rozhodují pro vstup do Komunistické internacionály. Noviny přinesly o tom zprávy z Poličky, z Pardubic i ostatních měst. Veřejně i členské schůze strany přijímaly resoluce o přijetí politiky i o vstupu do KI. První krát 1920 byl toho vřavem. V májové demostraci hlasovalo pro tento postup 7.000 lidí, ve Vysokém Mýtě 700 v Násavřkách 3.000, ve Skutčově 1.200 atd.

Celé dělnické hnutí v kraji očekávalo sjezd v květnu 1921 s radostným napětím. Tento sjezd rozhodl o vzniku KSČ. Vznik Komunistické strany Československa utvářeli především lidé, po svém návratu provaláním ke všem členům strany:

»Semkněme se kolem mohutné Komunistické strany Československa s mnohonásobným úsilím všichni k práci a boji za komunistické ideály! Pamatujte, že slovo zavazuje. Vaše zmocnění vtělili jsme v čin. Je nyní nutno odhodlaně jít v boj!«
Druhý župní sjezd znovu potvrdil nařízení, které se odrazilo i v přijaté resoluci:

»Zavazujeme se svou dělnickou třídu, že do následku, s napětím všech sil budeme plnit vše, co vyzádají zájmy pracující třídy a že budeme vždy a všude propagovati idu komunismu a učiti naše stoupance plnit jejich revoluční povinnosti.«
Župní sjezd se jednomyselně postavil za vytvoření KSČ. Po něm následovaly i okresní konference, které také radostně přijaly vznik KSČ, zvolily nové okresní výbory a připravovaly se k dalším velkým zápasům.

Vznik KSČ byl nejvýznamnějším a největším výsledkem boje dělnické třídy v poválečném období. Vznikla strana nového typu, která vedla dělnickou třídu ve velkých bojích a dovedla pracující lid k vítězství.

K. KAPLAN

Jde o Junáka

Akce o sloučení Junáka se Svazem české mládeže se stala předmětem veřejné diskuse. To není věci nikterak na škodu. Naopak. Dokazuje to, že všichni mladí chtějí být účastní a projevit své mínění tam, kde se jedná o nich a o ně.

Když 15. srpna byla oboustranně podepsána resoluce o vstupu Junáka do SCM a když toto bylo zdůrazněno br. Pleinerem na zlínské konferenci SCM, byli jsme to především my ze Svazu české mládeže, kdož z tohoto kroku měli radost. Víme, že veliká většina junáků v místních organizacích už dávno před tím se prakticky spojila s SCM, že dala našim organizacím znamenité funkcionáře a že pracovala radostně na plnění programu hnutí.

V resoluci bylo stanoveno, že úplné spojení nastane v okamžiku legalisace SCM. Když byla tato podmínka dne 26. srpna spiněna, předložilo ústředí SCM vedení Junáka následující otázky, na jejichž zodpovězení závisela forma organizačního splnutí:

1. Je Junák srozuměn se skutečně organickým, nikoli federativním začleněním do SCM, tedy i s přijetím principu volitelnosti funkcionářů, nikoli jejich jmenováním a se vzdáním se samostatné zahraniční reprezentace?

2. Je ochoten podle úmluvy SCM-UNTV provádět tělovýchovnou část svého programu v UNTV?

3. Je ochoten v duchu nové, kulturně politické orientace vzdát se výchovné autonomie?

4. Zruší homogenní náboženské oddíly, jejichž existence je proti jednotnému duchu SCM?

Očekávali jsme kladné odpovědi.

O oprávnění demokratické volby funkcionářů nelze v dnešní době diskutovat. Přirozeně jsme neměli na mysli, aby si šestiletí chlápci volili vůdce svých oddílů. Ti musí být určováni z řad vyspělých junáků. Slo o to, aby vedoucí výchovy ve všech výborech SCM byl současně nejvyšším funkcionářem a velitelem junáků v místech, okresech, krajích a ústředí a aby jako takový byl volen stejným způsobem jako ostatní členové výborů, to jest členskou schůzí pleinární anebo konferencí delegátů. Je samozřejmé, že v zájmu věci by příslušná návrhová komise přihlížela k jeho junácké kvalifikaci a vybrala toho nejvyspělejšího. V ústředí zřídilo by se oddělení junácké výchovy, jeho předseda by byl členem ústředního výkonného výboru SCM, nejvyšším funkcionářem pro junáctví a byl by odpovědným ústřednímu výboru, jenž by jej zvolil. Ocenili jsme zvláštní charakter junácké výchovné práce a netrvali jsme na věkové hranici, určené pro ostatní funkcionáře SCM. Vnitřní demokracie v SCM, ta nejdůležitější, je jedním ze základních výchovných prostředků. V našich organizacích má se mládež naučit vybírat si do svého čela svobodně ty nejlepší a nejschopnější a poznatky o volitelnosti, kontrole a sesaditelnosti má si přinést jako největší poklad do veřejného života vůbec.

Pokud jde o základní tělesnou výchovu pro mládež tak, jak je připravována, je samozřejmé, že ji může provádět jediné UNTV, za nímž pevně stojíme. Otázku jsme položili proto, aby eventuelním dodatečným přisvojováním si této činnosti organizací jinou nedošlo k třštění jednoty tělesné výchovy.

Požadavek zrušení výchovné autonomie znamenal, že výchovné cíle celé organizace, tedy i junáků, podřídi se jednotným zásadám hnutí SCM. Demokratismus, pomoc práce při výstavbě republiky, slovanská orientace, nestranný politický výchova — to jsou pilíře této výchovy. Její pokrokovost je nad slunce jasná a junácké metody, jichž si vážíme, by jen prospěly k její účinnosti.

Za tři měsíce bylo v různých krajích sjednáno několik regionálních úmluv s Junákem na podkladě jiném, kompromisním, více méně federativním. Jejich výsledek byl vyložené formální a obě organizace šly dále každá svou cestou. Tam, kde docházelo ze zdola k organickému splývání, kde pracovali demokraticky zvolení funkcionáři Junáka ve výborech SCM, kde byla všechna mládež stržena vůli po jednotě v duchu pokrokových zásad, tam se pracovalo dobře.

Nejsme netrpěliví. Víme, že k tak rozhodnému kroku, před jakým stojí vedení Junáka, je třeba času k rozvážení. Ale věru, mnoho času již uplynulo. A zkušenosti z míst, kde došlo k organickému splnutí Junáka s SCM a kde se junáci v našich organizacích skvěle osvědčili tak jako dříve pracovníci, tak i na vedoucích místech, nám dokazují, že takové splnutí je dobré, prospěšné, ano nevyhnutelné. Dvěře našich kluboven jsou a zůstanou otevřeny stále všem, kdož budou s námi chtít pracovat a růsti k velikým úkolům, jež nám budoucnost ukládá.

Zd. Heizlar.

Mladá fronta
6. září 1945

DALŠÍ FILMOVÝ ÚSPĚCH

Problém nebyl tentokrát v látce. Nedávny úspěch Pluhařova románu „Opustíš-li mne“ jen potvrdil, kolik ořesných dramát je v osudech mladých lidí, kteří svédem falešnou představou romantiky, zlákáni přeludem kapitalistického „ráje“ nebo konečně v hledání úniku před odpovědností za vlastní činy proti společnosti nastoupili cestu běženců bez vlasti. I příběh Václava Malého v novém českém filmu režiséra V. Čecha Černý prapor, je takovým ořesným osudem, dramatem přímo volajícím po peru či kameře.

Problém byl v realizaci velké látky. Zkušenosti s vytvářením cizího, velmi konkrétního a specifického prostředí, ve filmových ateliérech vzdálených tisíce kilometrů od tohoto prostředí, jsou myslitelně ty nejhorší, a to nejenom v naší kinematografii. Od tragiky, od velkého pathosu ke smůlnosti bývá při takových dobrodružných pokusech vždy jenom krůček a je málo případů, kdy nebyl udělán. Rovněž zkušenosti s posledními pracemi Vladimíra Čecha, jemuž byla svěřena režie filmu, nebyly zdaleka nejlepší. Mluvit o oprávněných obavách z konečného výsledku bylo tedy víc než na místě.

Tento výsledek je však nepochybně víc než příjemným překvapením. Ne proto, že by snad byl Černý prapor dílem naprosto výjimečným, novátorským, průkopnickým, filmem, jež bychom chtěli označit za mezník v posledním vývoji naší kinematografie. Ale proto, že se ctí překonal největší úskalí, jež čekala při práci jeho realizátory, že nezlehčil velkou myšlenku naivností, nevkušem, nepravděpodobností. Vietnam, kasárna cizinecké legie, lidé v nich i za jejich zdmi, jsou tak pravdiví, jak jen mohou být na Barrandově a na Žitném ostrově. Všechno promyšleno do nejmenší podrobnosti, s maximální snahou o věrohodnost. Důkaz, že dovedeme – chceme-li a nelitujeme-li nezbytné péče – zvládnout i úkoly tak obtížné.

Komu především vyslovit díky za to, že silná idea díla bezpečně za-

sahuje svůj cíl, divákův mozek i cit, tak jako kdysi ve filmu Únos? Především kameramanu Rudolfu Millřovi, který znovu potvrdil svoje vysoké kvality a bohatě využil zkušenosti, jež získal při práci na filmu Bratr oceán. Vynikajícím kolektivu českých, německých a polských herců, kteří tu v nejednom případě vytvářejí ucelené studie, podřízující se přitom kázi, jakou práce tentokrát vyžadovala. Scénáristům, protože názorně předvedli, jak důležitá pro výsledný účinek je každá podrobnost v situační charakterisaci, dialogu ap. A jistě i režisřovi, který naznačil, že může-li se opřít o nosnou látku a pevný, ctižádostivý kolektiv spolupracovníků, dovede víc, než dosud ukázal.

S radostí zapisujeme Černý prapor do stále delšího seznamu čerstvých úspěchů našeho filmu.

AJL

A.J. Liehm,
Večerní Praha
5. června 1958, s.3

Edice k ohlasu Říjnové revoluce v Československu

Ohlas Velké říjnové socialistické revoluce ve Československu. Sborník dokumentů z let 1917—1921. Připravil Ústav dějin KSČ, redaktor Fr. Horka, vydalo SNPL, Praha 1957, str. 504.

Ze svého stanoviska považují za nedostatek předmluvy, že se její autor nevyjádřil obecněji k otázce, co chápat pod ohlasem a vlivem Říjnové revoluce, případně k zabsolutněné a dogmaticky chápané thésí »bez Velké říjnové socialistické revoluce by nebylo Československa.«³⁾ I když se setkáváme s přímým nebo nepřímým převratným vlivem Říjnové revoluce při studiu kterékoliv stránky dějin Československa v letech 1917—1921, nesmíme na druhé straně podle mého názoru ani dějiny čs. revolučního hnutí (tím méně politické dějiny jako celek) v tomto období ztotožňovat s dějinami ohlasu a vlivu Říjnové revoluce.

Domnívám se, že zkoumat ohlas a vliv ruských revolučních událostí na naše poměry je poněkud složitější úkol než podat obraz všeho, co se stalo v Československu v epoše poválečné revoluční viny. Znamená to ukázat především, která hesla a opatření postupující socialistické revoluce na Východě se setkala s ohlasem v řadách českého a slovenského pracujícího lidu a jaký měla vliv na vývoj třídního boje lidových mas, na organizační a ideovou úroveň proletariátu u nás; dále pak odlišit jednotlivá období podle rozdílného obsahu a charakteru působení revolučních událostí v Rusku na naše poměry. Při hledání kořenů vlivu ukáže se mimo jiné, jak podstatně závisel vliv Říjnové revoluce na objektivní a subjektivní situaci v Československu, na tom, které úkoly právě stály před revolučním hnutím v zemi samotné.

Vedle uvedených kladů, jež jsou závažným přínosem k poznání revoluční historie našeho pracujícího lidu, jsou v sborníku patrné i četné mezery. Především samotný bezprostřední ohlas Říjnové revoluce je v edici zachycen velmi málo. Ani jedna zpráva z Rovnosti, z Kladenské Svobody, nebo z centralistického Dělnického deníku, které v listopadu a v prosinci 1917 kladně referovaly o průběhu revoluce v Rusku a obhajovaly ji proti útokům, lžím a falsifikacím buržoazního tisku.⁴⁾

Ke dvěma úvodním dokumentům měla být rozhodně ještě přiřazena jiskrová depeše sovětské vlády »Národům válčících zemí« z 28. 11. 1917, obsahující výzvu vládám a národům válčících států k okamžitému mírovému jednání. Telegram Rady lidových komisařů byl, i když zkomoleně, otištěn v soudobém denním tisku.⁵⁾ Za vážný nedostatek pokládám i to, že do sborníku nebyl zařazen ani jeden dokument o stávkovém hnutí v českých zemích v létě roku 1918.

Z uvedených důvodů nemohu než učinit závěr, že edice nepodává skutečný a všestranný obraz o ohlasu a vlivu Velkého října v našich zemích na sklonku roku 1917 a v roce následujícím.

Vilém Prečan, Čs. časopis historický
r. 6, 1958, č. 2, s. 355-364

Dokumentační středisko nezávislé literatury

Od listopadu 1986 existuje v části zámku Schwarzenberg mezi Würzburgem a Norimberkem Československé dokumentační středisko nezávislé literatury (ČSDS) vedené Vilémem Prečanem. Bylo založeno roku 1986 v Hannoveru, předsedou spolku je Jan Vladislav a místopředsedou Jiří Gruša. V srpnu 1987 se objevilo prvé číslo plánovaného čtvrtletníku Acta, které přináší stanovy spolku vedle návrhu na vydávání souborného díla Jana Patočky. Středisko pečuje o český samizdat, který bibliograficky zpracovává a archivuje (jedná se o nejrozsáhlejší sbírky mimo území Československa — vedle materiálů Charty 77, ale také o publikace československého exilu, které vykazují ještě velké mezery; proto jsou dary vítány). Již dnes místnosti střediska nestačí, ale je naděje, že díky Karlu Janovi ze Schwarzenbergu budou na zámku uvolněny další prostory. Adresa: Dokumentationszentrum, Schwarzenberg 6, D-8533 Scheinfeld.

Revoluce a historie

[Ve dnech 6.—7. 3. 1967 se konalo na Dobříši symposium Plamene o vztazích Československa a Sovětského svazu. Přinášíme záznam z diskuse historiků; redakce hodlá tisknout jeho pokračování ještě v některém z příštích čísel.]

Karel Bartošek: Otázka vztahu Československa a Sovětského svazu — v okamžiku, kdy usilujeme pojmut problém skutečně historicky — jeví se mně jako problém závislosti a nezávislosti našich národů. Téma takto vymezené umožňuje postihnout podstatu vývoje tohoto vztahu jako základního pro všechny naše politické a ideové proudy či skupiny; neboť z tohoto hlediska se musel každý k SSSR vymezovat. Chci mluvit jen o té věci, jejíž řešení vztahů se SSSR u nás zvítězilo, tzn. o komunistickém hnutí. Myslím, že v tomto hnutí vyrostl nejen velmi silný pocit přátelství a solidarity, ale i pocit, možná „komplex“ odvozenosti od Sovětského svazu. A myslím si, že se tento „komplex odvozenosti“ nesprávně interpretuje v tom smyslu, že se uvádí do souvislosti jenom se stalinismem. Zatím má tento problém hlubší historické kořeny, zdá se mi „normální“, i když toto období má konkrétní rysy tohoto komplexu odvozenosti nebo závislosti nesporně působilo. V této odvozenosti se především projevuje rys známý od 19. století, kdy se zrodila moderní česká politika — rys charakteristický pro vztah malé a velké země. A s tím se těžko dá něco dělat. Byl a je pevně zakořeněn v lidové mentalitě, byl i v myšlení všech velkých českých politiků, a byl by tedy nezávisle na tom, kdo by v Sovětském svazu zvítězil. Problém vztahu velké a malé země a zabezpečení nezávislosti malé země (nebo její existence), potřeba opřít se o „velkého“, u nás vědycky byl. A to je první konstanta, která historicky v této zemi působila, působí a bude působit.

Druhý problém je vymezen vztahem velké revoluce — Října a „nerevoluce“, který je přesně pojmenován např. v jedné Magriho studii a v některých italských marxistických analýzách. Jde o fakt, že západní svět, ke kterému se počítáme i my, „zmeškal rendez-vous“ s Velkou říjnovou socialistickou revolucí, což nepochybně na zmíněný pocit odvozenosti a závislosti působilo; a působilo by zase bez ohledu na existenci jakékoli varianty vývoje. V každém případě tato historická dimenze, tj. vítězství revoluce v jedné zemi, v jedné velké zemi, musela působit a působila. Důkazem je vznik tohoto „komplexu“ nejenom v Československu, ale i v tak sblížených zemích nebo v zemích s tak silným hnutím, jako je třeba Francie; a trvá i jinde v mnohém až dodneška, a to už se nedá vysvětlit pouze ze subjektivního stavu sovětského Ruska. Z téhož důvodu nelze — což se často dělá — jenom prostě kritizovat stav socialismu, stav teorie a praxe v Sovětském svazu; historický, kritický pohled musí vzít v úvahu i kritiku všech ostatních revolučních oddílů a revolučního stavu všech zemí světa.

Plamen, r. 9, 1967
č. 11, s. 29–38